

A.XII.1/29

Stron paginowanych 24

A.XII.1/29

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

z dnia . . . . .

w przedmiocie wykonania art. 10. Rozporządzenia Rady Obrony Państwa z dnia 11.8.1920 r. oraz art. 2. dekretu Prezydenta R.P. z dnia 30.9.1941 r. o ustanowieniu "Krzyża Walecznych".-

Na podstawie powyższych artykułów zarządzam:

1. "Krzyż Walecznych" ustanowiony dekretem Prezydenta R.P. z dnia 30.9.1941 r. jest nagrodą za czyny bojowe wykazane w wojnie od dnia 1.9.1939 r.
2. "Krzyżem Walecznych" mogą być nagradzani tylko tacy żołnierze, którzy wyróżnili się osobiście czynem męstwa i odwagi w boju z nieprzyjacielem.

Pod określeniem: "czyn męstwa i odwagi w boju" należy rozumieć takie czynne wyróżnienie się w bezpośrednim orężnym starciu z nieprzyjacielem, które wykracza poza normalny obowiązek ^{danego/} żołnierza, wykracza poza ramy otrzymanego rozkazu i wyróżnia go na tle otoczenia.

Żołnierz nie biorący czynnego udziału bezpośrednio w boju, lecz zajęty czynnościami związanymi z walką, może być odznaczony "Krzyżem Walecznych" pod warunkiem, że okaże "czyn męstwa i odwagi w boju z nieprzyjacielem" - jak tego wymaga ustawa.

Przy ocenie czynu bojowego należy kierować się stanowiskiem służbowym kandydata i stopniem jego inteligencji. Im wyższy stopień wojskowy, tym surowszą należy stosować ocenę. W ocenie należy uwzględnić również obecny charakter wojny totalnej i nie odznaczać żołnierzy za czyny, którymi wyróżnia się niekiedy ludność cywilna przy spełnianiu obowiązków wojennych.

3. "Krzyż. Walecznych" może być nadany każdemu żołnierzowi czterokrotnie. Na każde kolejne nadanie "K.W." musi być przedstawiony nowy wniosek, wykazujący nowy czyn męstwa i odwagi w boju. Za jeden czyn bojowy może być nadane tylko jedno odznaczenie.
4. "Krzyż Walecznych" nadaje tylko Naczelny Wódz. W pewnych wypadkach Naczelny Wódz może przekazać niższym dowódcom prawo nadawania K.W. Przekazanie prawa nadawania ogłasza Naczelny Wódz w swoim rozkazie. W wypadku otrzymania prawa nadawania K.W. podległym sobie żołnierzom, upoważniony dowódca powołuje komisję z trzech do czterech oficerów /różnych rodzajów broni/, która ocenia nadesłane wnioski i przedstawia mu do zatwierdzenia. Nazwiska odznaczonych /upoważniony dowódca/ ogłasza w swoim rozkazie po nast. formułce:
- "Na podstawie uprawnień nadanych mi przez Naczelnego Wodza /No rozkazu wzgl. pisma/ nadaję Krzyż Walecznych następująym żołnierzom, którzy wyróżnili się męstwem w boju w czasie walk od dnia . . . do dnia . . ."
- Po każdym nadaniu Krzyża Walecznych uprawniony dowódca przedstawia listę odznaczonych Naczelnemu Wodzowi do zatwierdzenia i ogłoszenia w *Dzien. Personalnym*. Do listy odznaczonych należy dołączyć nazwiska członków komisji oraz wnioski /również raporty niższych dowódców/ na podstawie których były nadane odznaczenia.
5. Odznakę Krzyża Walecznych i odpowiednią legitymację otrzymują odznaczeni bezpłatnie. Legitymację wystawia dowódca uprawniony do nadawania K.W., wzgl. oficer z jego sztabu do tego upoważniony. Odznaki Krzyża Walecznych i legitymacje dostarcza Ref. Odznaczeń N.W. na podstawie odpowiedniego zapotrzebowania.

6. "Krzyż Walecznych" może być również nadany żołnierzom armii sprzymierzonych, dowodzących wzgl. wchodzących w skład Polskich Sił Zbrojnych, po uzyskaniu przez nich warunków do odznaczenia, wymaganych ustawą.
7. Osobom niewchodzącym w skład Polskich Sił Zbrojnych wzgl. Sprzymierzonych, może być nadany K.W. za wykazanie przez nich czynu męstwa i odwagi w boju razem z żołnierzami P.S.Z.
8. Wnioski o nadanie K.W. przedstawiają drogą służbową po zakończeniu pewnej akcji bojowej:

Wojska Lądowe -

- na st. szer. i szer. - dowódcy kompanii równorzędni
 na podoficerów - " baonów i równorzędni
 na oficerów - " pułku, równorzędni i wyżsi

Marynarka Wojenna:

- na szer. Mar. Woj. - dowódcy okrętów
 na oficerów - " zespołu okrętów

Lotnictwo:

- na szer., ofic. mł. i st. - dowódcy dywizjonów lotn.
 na ofic. sztab. - dowódcy skrzydeł i wyżsi.

Materiału do wystąpienia z wnioskiem o odznaczenie dostarczają dowódcy podlegli, którzy składają pisemny meldunek w wypadku wyróżnienia się w boju któregoś ze swoich podkomendnych, podając w tym meldunku również nazwiska świadków. Wyjątkowo w wypadku braku właściwego dowódcy, raport o wyróżnieniu się w boju może przedstawić oficer, który był świadkiem czynu bojowego żołnierza.

Wnioski odznaczeniowe na generałów /admiralów/ przedstawiają ich przełożeni Naczelnemu Wodzowi do zatwierdzenia.

Wszystkie wnioski winny być napisane czytelnie. Imię i nazwisko kandydata napisane literami drukowanymi. Przy nazwisku należy wypisać numer ewidencyjny żołnierza. W rubryce "dokładny opis czynu" należy podać fakty, które same za siebie świadczą o męstwie kandydata. Unikać określeń ogólnikowych. W rubryce "opinie przełożonych" podać opinię odczytnie wyczynu bojowego kandydata i proponowanego odznaczenia.

W wyjątkowych wypadkach, gdy natychmiastowe odznaczenie na polu walki dla dobrego przykładu jest wskazane, oficer uprawniony do stawiania wniosku może zwrócić się do przełożonego nadającego odznaczenie drogą telefoniczną, wzgl. telegraficzną o nadanie odznaczenia wyróżniającemu się żołnierzowi, a następnie przedstawić wniosek odznaczeniowy na piśmie.

9. Dekoracji dokonują dowódcy uprawnieni do nadania K.W. W wypadku niemożliwości - starsi stopniem oficerowie /odznaczeni K.W./ przez nich wyznaczeni.

Dekoracja w oddziałach winna odbyć się w sposób uroczysty przed frontem oddziału honorowego z bronią. Przed uroczystością /na lądzie/ odznaczeni ustawiają się w szyku zwartym o trzy kroki w tyle za oddziałem honorowym. Po odebraniu raportu przez dekorującego, wyznaczony oficer /adiutant dowódcy całości/ wyczytuje z dekretu wzgl. rozkazu nazwiska odznaczonych którzy występują kolejno i ustawiają się na 10 kroków przed frontem oddziału honorowego - w jednym szeregu. /O ile odbywa się równocześnie dekoracja orderem V.M., odznaczeni K.W. ustawiają się do dekoracji w tym samym szeregu, jednak o trzy kroki w lewo od ostatniego odznaczonego V.M./

①

W czasie wyczytywania nazwisk odznaczonych dekorujący ustawia się o 16 kroków przed frontem oddziału honorowego, osoby towarzyszące i bezpośrednio dowódcy odznaczonych o 3 kroki za nim w szeregu w postawie zasadniczej. Po wyrównaniu szeregu odznaczonych, dowódca całości podaje "baczość" dla oddziału honorowego i odznaczonych i melduje dekorującemu gotowość do dekoracji.

Dekorujący - o ile sam nadał odznaczenia - wygłasza nast. formułkę:

"Udekoruję żołnierzy, którym na podstawie pełnomocnictwa udzielonego mi przez Nacz. Wódza nadałem K.W. w nagrodę za czyny męstwa i odwagi okazane w boju z nieprzyjacielem".

Następnie przystępuje kolejno do odznaczonych, przypina K.W. i podaje rękę.

Dekorujący - o ile został wyznaczony do dokonania dekoracji - wygłasza nast. formułkę:

"Z polecenia N.W. /wzgl. dowódcy uprawnionego do nadania K.W./ mam udekorować żołnierzy którym Naczelnny Wódz /dowódca uprawniony/ nadał K.W. w nagrodę za czyny męstwa i odwagi okazane w boju z nieprzyjacielem".

Następnie przystępuje kolejno do odznaczonych, przypina K.W. i podaje rękę.

Propozycja druga:

Po odebraniu raportu o gotowości do dekoracji, dekorujący przystępuje kolejno do odznaczonych i wygłasza każdorazowo nast. formułkę:

"Poruczniku /kapralu N.N./ w nagrodę za męstwo okazane w walce z nieprzyjacielem w obronie Ojczyzny /data, miejsce czynu/ Nacz. Wódz nadaje Ci K.W."

We czasie całej dekoracji, dekorowani, oddział honorowy i osoby towarzyszące stoją "na baczość". Dekorującemu towarzyszy tylko dowódca całości i oficer podający odznaczenia.

Po dokonaniu dekoracji, dekorujący udaje się przed front udekorowanych, salutuje całość

①

W czasie salutowania oddział honorowy prezentuje broń.

Po sprezentowaniu broni oddział honorowy odmaszerowuje do defilady. Defiladę przyjmuje dekorujący. Dekorowani ustawiają się w szeregu obok przyjmującego defiladę, po stronie przeciwnej od miejsca jej wyjścia. Osoby towarzyszące ustawiają się o trzy kroki za przyjmującym defiladę. Jeśli warunki terenowe pozwalają, dekorowani stoją w miejscu po dekoracji, a dekorujący ustawia się do przyjęcia defilady na skrzydle udekorowanych. W czasie defilady salutuje tylko odbierający defiladę - reszta stoi na baczność.

Na okrętach wojennych R.P. oddział honorowy z bronią, odznaczeni i osoby towarzyszące ustawiają się tak, jak na to miejsce zezwala.

Na okrętach handlowych polskich, oddział honorowy bez broni, odznaczeni i osoby towarzyszące ustawiają się w zależności od miejsca. Marynarzy Marynarki Handlowej dekoruje K.W. starszy oficer wyznaczony przez Szefa Kier.Mar.Woj.

Oficerowie i szeregowcy, których z jakichś względów nie można udekorować przed frontem oddziału honorowego, dekoruje wyznaczony starszy stopniem oficer /odznaczony K.W./ w kancelarii, wzgl. innym miejscu. Wygłasza przy dekoracji obowiązującą formułkę /jak wyżej/. Dekoracji należy nadać charakter uroczysty przez zaproszenie przełożonego, kolegów lub innych jako uczestników uroczystości.

10. Krzyż Walecznych może być nadany pośmiertnie tylko w tym wypadku, jeśli żołnierz poniósł śmierć po dokonaniu czynu kwalifikującego go do odznaczenia.
11. Krzyż Walecznych traci się na podstawie prawomocnego wyroku sądowego.

Nadanie K.W. osobie przeciwko której wytoczono dochodzenia sądowe, może mieć miejsce tylko w drodze wyjątku na uzasadniony wniosek przełożonego

①

i za zgodą Nacz. Wodza.

12. Równocześnie traci moc rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 30.9.1920 r. w przedmiocie wykonania rozporządzenia Rady Obrony Państwa o ustanowieniu Krzyża Walecznych. -

A.XII.1/29

8

②

o d p i s

SZEF GABINETU NACZELNEGO WODZA
I MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

Londyn, 4.5.1943 r.

Referat dla Naczelnego Wodza

Melduję Panu Generalowi, że ze względu na dowolną interpretację poszczególnych ustaw o odznaczeniach, warunki wymagane ustawą do uzyskania odznaczenia są naginane, a w konsekwencji wartość odznaczeń zdewaluowana.

Przyczyna zła -moim zdaniem- polega na braku rozpracowania poszczególnych ustaw w formie wyjaśnienia, wzgl. statutu.

W związku z powyższym proponuję:

1. powołanie Komisji, w skład której wchodziłoby przedstawiciel poszczególnych części Sił Zbrojnych oraz przedstawiciel prawni,
2. przepracowanie przez tą Komisję ustawy o ord. "Virtuti Militari" w formie wyjaśniającej pewne artykuły tej ustawy pod kątem wymogów i warunków nowoczesnej wojny. Ze względu na brak Kapituły, do której zakresu działania to należy, rozkaz wyjaśniający poszczególne artykuły ustawy, podpisany byłby przez Naczelnego Wodza.
3. przepracowanie ustaw o Krzyżu Walecznych i Krzyżu Zasługi z Mieczami wyjaśniając poszczególne artykuły tych ustaw. Wyjaśnienia te byłyby wydane przez Ministra Obr.Narod. jako rozporządzenia Min.Obrony Narod. do ustaw o Krzyżu Walecznych i Krzyżu Zasługi z Mieczami.
4. ustanowienie stałej Komisji w ramach Gabinetu N.W. i M.O.N., która byłaby instytucją doradcą Szefa Gabinetu i reprezentowała dzyderaty wojska, marynarki i lotnictwa oraz punkt widzenia doradcy prawnego N.W.

Członków Komisji delegowałiby Szef Sztabu N.W., Szef Kier.Mar.Woj., Inspektor Lotnictwa.

SZEF GABINETU N.W. I M.O.N.

Za zgodność:

/-/ Borkowski, ppłk. dypl.

Kalena

2

A.XII.1/29
o d p i s

9

SZEF GABINETU NACZELNEGO WODZA
I MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

L. dz. 990/GM/43
Londyn, dnia 19.6.43 r.

Z polecenia Nacz. Wodza proszę Pana
Generała /Admirała - Pułkownika/ o wyznaczenie jednego
starszego oficera, z doświadczeniem bojowym do Komisji,
która będzie miała za zedanie opracowanie regulaminu do
istniejących ustaw o odznaczeniach bojowych.

Wyznaczony oficer zgłosi się w Gabinetcie
N.W. i MON w dniu 28.6.br. o godz. 15,00

Zgodnie z rozkazem Naczelnego Wodza
przewodniczyć będzie Szef Gabinetu i z tego powodu
proszę o wyznaczenie oficerów nie starszych jak ppłk.
/kmdr, por./

SZEF GABINETU NACZELNEGO WODZA
I MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

/-/ Borkowski, ppłk. dypl.

Przedstawiam:

Szef Sztabu N.W.
Szef Kier. Mar. Woj.
Inspektor Lotnictwa
Szef Sądown. Wojsk.

za zgodność:

Handwritten signature

2

A. XII. 1 / 29
o d p i s

10

SZEF GABINETU NACZELNEGO WODZA
I MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

Londyn, dn. 26. 6. 43 r.

Z-ca Przewodniczącego Komisji
wyznaczonej pismaem L. dz. 990/GM/43
w sprawie odznaczeń bojowych

Powołana Komisja ma za zadanie opracowanie
"Wytycznych", wzgl. "Statutu" do istniejących ustaw o odznacze-
niach:
orderu "Virtuti Militari",
"Krzyża Walecznych" i
"Krzyża Zasługi z Mieczami".

Wytyczne te winny w sprawiedliwy sposób
uregulować nadawanie odznaczeń we wszystkich rodzajach Polskich
Sił Zbrojnych. Winny one, uwzględniając wymogi obecnej wojny,
rozwinąć, wzgl. wyjaśnić niektóre punkty obowiązujących ustaw
oraz uniemożliwić dowolną interpretację poszczególnych ich
artykułów.

Wytyczne te po zatwierdzeniu przez Nacz.
Wodza, wzgl. Ministra Obr. Narod. będą ogłoszone jako "Rozporząd-
zenia Tymczasowe".

W załączeniu niektóre punkty ustaw wymagają-
ce dokładnego wyjaśnienia.

SZEF GABINETU N.W. I M.Ó.N.

/-/ Borkowski, ppłk. dypl.

za zgodność:

A. XII. 1/29

11

3

NACZELNY WÓDZ

L. dz. 1661 /GNW/43
Londyn, dnia 23.10.43 r.

Pan Gen-Broni Lucjan Zeligowski
Kanclerz Kapituły ord. woj. "Virtuti Militari"

I. Nie mam dokumentalnych danych, aby stwierdzić, czy Naczelny Wódz w chwili wybuchu wojny polsko-niemieckiej przelał swe uprawnienie nadawania krzyża "Virtuti Militari" na dowódców armii i grup. Na ten temat istnieją rozbieżne twierdzenia poszczególnych oficerów, nie udało się jednak odnaleźć żadnego rozkazu, czy dokumentu w tej sprawie. Nie ma również danych wskazujących na to, aby Naczelny Wódz w czasie kampanii 1939 r. nadał komukolwiek krzyż "Virtuti Militari" osobistą decyzją. Szereg natomiast żołnierzy posiada dowody nadania krzyża "Virtuti Militari" przez generałów Rómala, Andersa i innych.

Ze względu na prawne trudności uznania w trybie formalnym tych odznaczeń, Naczelny Wódz wydał rozkaz No 8., normujący to zagadnienie obecnie i odkładający decyzję ostateczną do czasu powrotu do Kraju.

Jedynym odstępstwem od tych zasad było odznaczenie gen. Andersa Władysława ord. woj. "Virtuti Militari" IV. kl., kiedy Wódz Naczelny pragnął w ten sposób nie tylko odznaczyć tego oficera, ale i symbolicznie dać wyraz uznaniu dla hartu żołnierzy powstającej wówczas w Rosji armii.

II. W okresie tworzenia Sił Zbrojnych we Francji, Naczelny Wódz nadał bardzo nieliczne krzyże "Virtuti Militari", a mianowicie:

m. st. Warszawa
kmdr ppor. Stankiewicz Memert, dca s/s "Piłsudski"
kpt. mar. Grudziński Jan, dca O.R.P. "Orzeł"
kpt. mar. Krawczyk Bogusław, dca O.R.P. "Wilk"
śp. por. pil. Kalpas Rajmond /Lotnictwo/
śp. pohor. Kowalski Julian /Brygada Podhalańska/.

III. Po krótkiej kampanii francuskiej i norweskiej i po przybyciu centralnych władz wojskowych do Anglii, powstała kwestia odznaczenia żołnierzy, którzy brali udział w tych kampaniach. Odznaczenia te były bardzo liczne.

Za te kampanie nadano:

1. norweska:Brygada Podhalańska:

1 krzyż "V.M." IV. kl. : gen. Szyszko-Bohusz
36 krzyży "V.M." V. kl. : 1 sztandar Brygady
12 ofic. / 2 śp. /
23 podofic. i szer. / 11 śp. /

2. francuska:1. Dywizja Grenadierów:

5 krzyży "V.M." IV. kl. : gen. Duch
płk. Brzeszczyński
ppłk. Rohoziński
ppłk. Stafiej
mjr. Puglewicz
111 krzyży "V.M." V. kl. : 49 ofic. / 13 śp. /
62 podofic. i szer. / 42 śp. /

③

2. Dywizja Strzelców Pieszych:

1 krzyż "V.M." IV. kl. : gen. Prugar-Ketling
 31 krzyży "V.M." V. kl. : 16 ofic. / 2 śp. /
 15 podofic. i szer. / 4 śp. /

10. Brygada Pancerna:

1 krzyż "V.M." IV. kl. : gen. Maczek
 17 krzyży "V.M." V. kl. : 11 ofic. / 2 śp. /
 6 podofic. i szer. / 2 śp. /

IV. Również na terenie Anglii niektórzy dowódcy wystąpili z projektem odznaczenia obecnych na terenie Anglii żołnierzy za kampanię wrześniową 1939 r. Wnioski zaczęły napływać dość obficie i Naczelny Wódz zdecydował rozwiązać tę sprawę w sposób jak załączony rozkaz No 13. W myśl tego rozkazu Gabinet N.W. gromadzi i segreguje wnioski, aby rozpatrzyć je merytorycznie po powrocie do Kraju, wspólnie z wnioskami tych dowódców, którzy obecnie znajdują się w niewoli lub w Armii Krajowej.

V. Za akcję 6. Samodzielnej Brygady Karpackiej w Tobruku, a następnie pod Bardią i Gazalą, Wódz Naczelny nadał:

1 krzyż "V.M." IV. kl. : gen. Kopeński Stanisław
 33 krzyże "V.M." V. kl. : 11 ofic. / 1 śp. /
 22 podofic. i szer. / 6 śp. /

Wnioski o odznaczenia rozpatrywane były indywidualnie przez Referat Odznaczeń Gabinetu N.W. i zostały nadane decyzją Naczelnego Wodza, część zaś żołnierzy odznaczył on będąc na inspekcji Brygady w Tobruku w czasie rozpoczętej akcji w grudniu 1941 r.

VI. We wrześniu 1940 r. Lotnictwo Polskie weszło do akcji bojowej na terenie W. Brytanii. Nikt nie mógł wówczas przewidzieć ani natężenia tej akcji, ani rozwoju Lotnictwa Polskiego, ani też długotrwałości walki. Pierwsze tryumfy Lotnictwa Polskiego w czasie walk o W. Brytanię i straty, które zaczęło ono ponosić w nalotach bombowych na Rzeszę, stworzyły pewien nastrój moralny, który sprzyjał bardzo liberalnemu traktowaniu sprawy nadawania odznaczeń.

Tak na przykład w pierwszym okresie pracy naszych samolotów bombowych, już za 15 lotów bojowych cała załoga otrzymywała krzyż "Virtuti Militari". System odznaczania w Lotnictwie - za ilość dokonanych lotów - który właściwie z różnymi zmianami przetrwał do dnia dzisiejszego, nie jest zgodny ani z literą, ani z intencją ustawy o orderze wojennym "Virtuti Militari". Konflikt między ustawą a życiem starał się rozstrzygnąć zarówno Inspektorat Lotnictwa, jak i Gabinet N.W., jak dotąd jednak - na próżno. Konsekwencje pewnych błędnych założeń ciążyą do dnia dzisiejszego na polityce odznaczeniowej w Lotnictwie i niezmiernie trudno znaleźć z nich wyjście, gdyż w wyniku każdej zasadniczej zmiany systemu, powstać muszą różniące się między sobą grupy odznaczonych tym samym krzyżem.

Dla przykładu pragnę przytoczyć różnice, jakie zaszły w pracy bojowej lotnictwa myśliwskiego. W czasie bitwy o W. Brytanię, zestrzelenie aparatów niemieckich /bezbronnych prawie bombowców/, nie było rzeczą zbyt trudną i okazji do tych zestrzeleń było dużo. W obecnej sytuacji, gdy tych bombowców nad Anglią nie ma, a zestrzeliwać można jedynie potężnie uzbrojone myśliwskie aparaty npla nad jego własnym terenem, sytuacja zmieniła się radykalnie i pewne kryteria przyjęte dla odznaczeń na jesieni 1940 r., są dziś nieosiągalne dla naszych pilotów myśliwskich.

Za pracę bojową nadano do tej pory w Lotnictwie:

1. za Francją: - 3 krzyże "V.M." V.kl. : ppłk. Kępiński
chor. Kolasieński
kpr. Nowskiewicz
2. na terenie Anglii: - 785 krzyży "V.M." V.kl.

VII. Najracjonalniej i najkonsekwentniej sprawa odznaczeń bojowych prowadzona jest w Marynarce Wojennej. Warunki jej walki nie ulegają zasadniczym zmianom i jedyną trudność stałą stanowi fakt, że ustawa o orderze "Virtuti Militari" była pisana pod kątem wojsk lądowych i z trudnością da się dziś nagiąć do czynów dokonywanych przez zespoły tak organicznie związane, jak załogi okrętów wojennych.

Do tej pory nadano w Marynarce Wojennej:

26 krzyży "V.M." /w tym śp.kpt. Grudziński i śp.kpt. Krawczyk/.

VIII. Za pracę w Kraju, kurierską i inne nadano do tej pory:

1 krzyż "V.M." IV.kl. i 6 krzyży "V.M." V.kl.

IX. Poza tymi ogólnymi cyframi, które Panu przedstawiam, Naczelny Wódz nadał jeszcze:

23 krzyże "V.M." żołnierzom Wojsk Sprzyjających /Anglicy, Francuzi, Holendrzy, Amerykanie, Norwegowie, Chińczycy/ i

1 krzyż "V.M." V.kl. - raczej o charakterze symbolicznym -
śp. Ignacemu Paderewskiemu.

Razem zostało nadanych do tej pory:

12 krzyży "Virtuti Militari" IV.kl.
1.075 krzyży "Virtuti Militari" V.kl.

W rozdzwieku między rzeczywistością dzisiejszej wojny, a ustawą pisaną pod kątem widzenia pola bitwy z wojny 1914-1920, musimy starać się ustalić sprawiedliwe kryteria, wspólne dla całości Sił Zbrojnych.

W tym celu zdecydowałem się powołać Kapitułę orderu wojennego "Virtuti Militari", która na podstawie należnego jej autorytetu będzie mogła ustalić pewne normy i system odznaczania, a także opiniować wypadki wątpliwe lub specjalnie trudne do decyzji.

Powołałem do Kapituły żołnierzy, którzy mają doświadczenie obecnej wojny i dzięki temu będą mogli realnie osądzić, jak zapatrują się na politykę odznaczeń bojowych oddziały i załogi walczące.

Nie jest moją intencją, aby Kapituła już dziś, na obczyźnie, dążyła do zmiany ustawy odznaczeniowej. Zdaniem moim na zmianę taką będzie czas po powrocie do Kraju. Chodzi mi obecnie o życiowe zastosowanie ustawy i osiągnięcie pełnego zaufania wojsk lądowych, marynarki i lotnictwa do całości polityki odznaczeniowej.

Poza normalnymi zadaniami, które obowiązują Kapitułę w myśl ustawy, pragnę, aby Panowie byli moją instancją doradczą w sprawach dotyczących nie tylko orderu "Virtuti Militari", ale wszystkich odznaczeń, jakimi dysponuję jako Naczelny Wódz.

Gabinet N.W., który dotychczas referował te sprawy, posiada zbyt mało bezpośredniego kontaktu z żołnierzami walczącymi. Jest on -choćby nawet w najlepszym tego słowa znaczeniu- instytucją

(3)

biurokratyczną i pewnych zadań wykonać nie mógł. Nie wątpię, że praca Kapituły przy pomocy Gabinetu N.W. umożliwi mi prowadzenie słusznej i sprawiedliwej polityki odznaczeń bojowych. Zastrzegam się jednak, że pod słowami "słusznej i sprawiedliwej" nie kryje się chęć dogodzenia wszystkim. Gdybyśmy poszli w tym kierunku, niewątpliwie doszlibyśmy do obniżenia wartości odznaczeń bojowych.

Polecilem Szefowi Gabinetu N.W., aby przedstawił Kanclerzowi Kapituły wszystkie materiały dotyczące odznaczeń, a także szczegółowiej zreferował to, co podałem tutaj w skrócie ogólnym.

Zyczę Panu, Panie Generale i członkom Kapituły owocnej pracy w trudnej i ważnej dziedzinie, która ma duży wpływ na stan moralny Sił Zbrojnych i ich wydajność bojową. -

NACZELNY WÓDZ

*Sosnkowski*Sosnkowski
-gen. broni

Referat
na posiedzenie Kapituły orderu woj. "Virtuti Militari"

- Exemplar przed referatem u N.W. 2.1.10 P.W.*
- Archiwum*
- I. Nie mam dokumentalnych danych, aby stwierdzić, czy Naczelny Wódz marsz. Smigły Rydz w chwili wybuchu wojny polsko-niemieckiej przelał swe uprawnienia nadawania krzyża "Virtuti Militari" na dowódców armii i grup. Na ten temat są różne twierdzenia poszczególnych oficerów, nie udało się jednak odnaleźć żadnego rozkazu, czy dokumentu w tej sprawie. Nie mam również danych wskazujących na to, aby marsz. Smigły Rydz w czasie kampanii 1939 r. nadał komukolwiek krzyż "Virtuti Militari" osobistą decyzją. Szereg natomiast żołnierzy posiada dowody nadania krzyża "Virtuti Militari" przez generałów Rómala, Andersa i innych.

Ze względu na prawne trudności uznania formalnie tych odznaczeń, śp. gen. broni Sikorski wydał rozkaz No 8., normujący to zagadnienie obecnie i dółkładający decyzję ostateczną do powrotu do Kraju.

Jedynę odstępstwo od wydanych rozkazów w sprawie nadawania odznaczeń za kampanię wrześniową miało miejsce i to jedynie ze względów symbolicznych, gdzie Naczelny Wódz śp. gen. Sikorski nadał ord. woj. "Virtuti Militari" klasy IV. gen. dyw. Andersowi Władysławowi.

- II. W okresie tworzenia Sił Zbrojnych we Francji, poległy Naczelny Wódz nadał bardzo nieliczne krzyże "Virtuti Militari", a mianowicie:

m. st. Warszawa
kmdr ppor. Stankiewicz Mamert, dca s/s "Piłsudski",
kpt. mar. Grudziński Jan, dca O.R.P. "Orzeł"
kpt. mar. Krawczyk Bogusław, dca O.R.P. "Wilk"
śp. por. p.dł. Kalpas Rajmund /Lotnictwo/
śp. pchor. Kowalski Julian /Brygada Podhalańska/.

- III. Po krótkiej kampanii francuskiej i norweskiej i po przybyciu centralnych władz wojskowych do Anglii, powstała kwestia odznaczenia żołnierzy, którzy brali udział w tych kampaniach. Odznaczenia te były niezwykle liczne. Wywołane to było z jednej strony względami natury propagandowej na terenie Anglii, z drugiej strony specyficzną polityką odznaczeniową dowódców Wielkich Jednostek z tego okresu.

4 XII. 1/29

16

Za te kampanie nadano:

1. norweska:Brygada Podhalańska:

1 krzyż "V.M." IV.kl. : gen. Szysko-Bohusz
 36 krzyży "V.M." V.klasy: 1 sztandar Brygady
 12 ofic. /2 ś.p./
 23 podofic.i szer. /11 ś.p./

2. francuska:1. Dywizja Grenadierów:

5 krzyży "V.M." IV.kl. : gen. Buch
 płk. Brzeszczyński
 ppłk. Rohoziński
 ppłk. Stafiej
 mjr. Fuglewicz
 111 krzyży "V.M." V.kl. : 49 ofic. /13 ś.p./
 62 podofic.i szer. /42 ś.p./

2. Dywizja Strzelców Pieszych:

1 krzyż "V.M." IV.kl. : gen. Prugar-Ketling
 31 krzyży "V.M." V.kl. : 16 ofic. /2 ś.p./
 15 podofic.i szer. /4 ś.p./

10. Brygada Pancerna:

1 krzyż "V.M." IV.kl. : gen. Maczek
 17 krzyży "V.M." V.kl. : 11 ofic. /2 ś.p./
 6 podofic.i szer. /2 ś.p./

IV. Również na terenie Angli szeregi dowódców jednostek wystąpiło z projektem odznaczenia obecnych na terenie Angli żołnierzy za kampanię wrześniową 1939 r. Wnioski zaczęły napływać dość obficie i poległy Naczelny Wódz zdecydował rozwiązać tę sprawę w sposób jak załączony rozkaz No 13. W myśl tego rozkazu Gabinet N.W. gromadzi i segreguje wnioski, aby rozpatrzyć je merytorycznie po powrocie do Kraju, wspólnie z wnioskami tych dowódców, którzy obecnie znajdują się w niewoli lub w Armii Krajowej.

V. Za akcję 6. Samodzielnej Brygady Partyzanckiej w Tobruku, a następnie pod Bardią i Gazalą, śp. gen. broni Sikorski nadał:

1 krzyż "V.M." IV.kl. : gen. Kopański Stanisław
 33 krzyży "V.M." V.kl. : 11 ofic. /1 ś.p./
 22 podofic.i szer. /6 ś.p./

Wnioski o odznaczenia rozpatrywane były indywidualnie przez Referat Odznaczeń Gabinetu N.W. i nadane decyzją poległego Naczelnego Wódza, część zaś żołnierzy śp. gen. Sikorski odznaczył będąc na inspekcji Brygady w Tobruku w czasie rozpoczętej akcji w grudniu 1941 r.

A. XII. 1/29

17

- 3 -

(4)

VI. We wrześniu 1940 r. Lotnictwo Polskie weszło do akcji bojowej na terenie W. Brytanii. Nikt nie mógł wówczas przewidzieć ani natężenia tej akcji, ani rozwoju Lotnictwa Polskiego, ani też długotrwałości walki. Pierwsze tryumfy Lotnictwa Polskiego w czasie walk o W. Brytanię i straty, które Lotnictwo zaczęło ponosić w nalotach bombowych na Rzeszę, stworzyły pewien nastrój moralny, który sprzyjał bardzo liberalnemu traktowaniu sprawy nadawania odznaczeń.

Przykładowo stwierdzam, że w pierwszym okresie pracy naszych samolotów bombowych, już za 13 lotów bojowych cała załoga otrzymywała krzyż "Virtuti Militari", co - jak się później okazało - nie było uzgodnione z możliwością do osiągnięcia wysiłkiem bojowym. System odznaczania w Lotnictwie - za ilość dokonanych lotów - który właściwie z różnymi zmianami przetrwał do dnia dzisiejszego, nie jest zgodny ani z literą, ani z intencją ustawy o orderze wojennym "Virtuti Militari". Konflikt między ustawą a życiem starał się rozstrzygnąć zarówno Inspektorat Lotnictwa, jak i Gabinetu Nacz. Wodza, jak dotąd jednak - na próżno. Konsekwencje pewnych błędnych założeń ciągną do dnia dzisiejszego na polityce odznaczeniowej w Lotnictwie i niezmiernie trudno znaleźć z nich wyjście, gdyż przez każdą zasadniczą zmianę systemu, stwarza się grupy odznaczonych tym samym krzyżem, o różnej jednak wartości moralnej.

Aby naświetlić przykładowo to zagadnienie, pragnę przytoczyć różnicę, jakie w tym czasie zaszyły w pracy bojowej lotnictwa myśliwskiego. W czasie bitwy o W. Brytanię, zestrzelenie aparatów niemieckich /bezbronnych prawie bombowców/, nie było rzeczą zbyt trudną i okazji do tych zestrzeleń było dużo. W obecnej sytuacji, gdy tych bombowców nad Anglią nie ma, a zestrzeliwać można jedynie potężnie uzbrojone myśliwskie aparaty npla nad jego własnym terenem, sytuacja zmieniła się radykalnie i pewne kryteria przyjęte dla odznaczeń na jesieni 1940 r., są dziś nieosiągalne dla naszych pilotów myśliwskich.

Za pracę bojową nadano do tej pory w Lotnictwie:

1. za Francję - 3 krzyże "V.M." V.kl. : ppłk. Kępiński
chor. Kolasiński
kpr. Nowakiewicz
2. na terenie Anglii - 785 krzyży "V.M." V.kl.:

(4)

VII. Najracjonalniej i najkonselwentniej sprawa odznaczeń bojowych prowadzona jest w Marymarce Wojennej. Warunki jej walki nie ulegają zasadniczym zmianom i jedyną trudność stałą stanowi fakt, że ustawa o orderze "Virtuti Militari" była pisana pod kątem wojsk lądowych i z trudnością da się dziś nagiąć do czynów dokonywanych przez zespoły tak zorganizowane, jako załogi okrętów wojennych.

Do tej pory nadano w Marymarce Wojennej:

26 krzyży "V.M." /w tym liczone śp.kpt.Grudziński i śp.kpt.Krawczyk/.

VIII. Za pracę w Kraju, kurierska i inne, nadano do tej pory:

1 krzyż "V.M." IV.kl. i 6 krzyży "V.M." V.kl.

IX. Posa tymi ogólnymi cyframi, które Panom przedstawiłem, poległy Naczelny Wódz nadał jeszcze:

23 krzyże "V.M." żołnierzom Wojsk Sprzymierzonych /Anglicy, Francuzi, Holendrzy, Amerykanie, Norwegowie, Chińczycy/ i

1 krzyż "V.M." V.kl. - macej o charakterze symbolicznym - śp. Ignacemu Paderewskiemu.

Razem zostało nadanych do tej pory:

12 krzyży "Virtuti Militari" IV.kl.
1.075 krzyży "Virtuti Militari" V.kl.

W tym całym konflikcie między rzeczywistością dzisiejszej trójwymiarowej wojny, a suchą ustawą pisaną pod kątem widzenia pola bitwy z wojny 1914-1920, musimy zająć stanowisko realne i ustalić sprawiedliwe kryteria, wspólne dla całości Sił Zbrojnych.

W tym celu zdecydowałem się powołać Kapitułę orderu wojennego "Virtuti Militari", która na podstawie należnego jej autorytetu będzie mogła ustalić pewne normy i system odznaczenia, a także opiniować wypadki wątpliwe lub specjalnie trudne do decyzji.

Powołałem do Kapituły żołnierszy, którzy mają doświadczenie obecnej wojny i dzięki temu będą mogli realnie osądzić, jak zapatrują się na politykę odznaczeń bojowych oddziały i załogi walczące.

Nie jest moją intencją, aby Kapituła moja już dziś, na obczyźnie, dzięki do zmiany ustawy odznaczeniowej. Zdaniem moim na zmianę będzie czas po powrocie do Kraju. Chodzi mi obecnie o elastyczne komentowanie ustawy i osiągnięcie pełnego zaufania wojsk lądowych, marynarki i lotnictwa do całości polityki odznaczeniowej.

Poza normalnymi zadaniami, które obowiązują Kapitułę w myśl ustawy, pragnę, aby Panowie byli moją instancją doradczą w sprawach dotyczących nie tylko ordaru "Virtuti Militari", ale wszystkich odznaczeń, jakimi dysponuję jako Naczelny Wódz,

Gabinet N.W., który dotychczas referował te sprawy, posiada za mało bezpośredniego kontaktu z żołnierzami walczącymi i jest - choćby nawet w najlepszym tego słowa znaczeniu - instytucją biurokratyczną i pewnych zadań wykonać nie mógł. Nie wątpię, że harmonijna współpraca Kapituły i Gabinetu N.W. da mi pełne elementy do prowadzenia słusznej i sprawiedliwej polityki odznaczeń bojowych. Zastrzegam się jednak, że pod słowami "słusznej i sprawiedliwej" nie kryje się ochota dogodzenia wszystkiemu. Gdybyśmy poszli w tym kierunku, niewątpliwie doszlibyśmy do obniżenia wartości odznaczeń bojowych.

Poleciłem Szefowi Gabinetu N.W., aby przedstawił Kanclersowi Kapituły wszystkie materiały odznaczeniowe, a także szczegółowiej zreferował to, co podałem dziś Panom w skrócie generalnym.

Zyczę Panu, Panie Generale i członkom Kapituły pomyślnej pracy w dziedzinie, która ma duży wpływ na morale żołnierzy i która również stanowi jeden z elementów dowodzenia. -

A.XII.1/29

20

5

Pan Janowi Broni L. Tęczyński

Kawalen Referat
na posiedzenie Kapituły ord. woj. "Virtuti Militari"

I. Nie mam dokumentalnych danych, aby stwierdzić, czy Naczelny Wódz ~~na~~ ~~Sił~~ ~~Rydz~~ w chwili wybuchu wojny polsko-niemieckiej przeleż swe uprawnienie nadawania krzyża "Virtuti Militari" na dowódców armii i grup. Na ten temat ^{istnieją, oczywiście} ~~se~~ ~~różne~~ twierdzenia poszczególnych oficerów, nie udało się jednak odnaleźć żadnego rozkazu, czy dokumentu w tej sprawie. Nie ma również danych wskazujących na to, aby ~~na~~ ~~Sił~~ ~~Rydz~~ ^{Naczelny Wódz} w czasie kampanii 1939 r. nadał komukolwiek krzyż "Virtuti Militari" osobistą decyzją. Szereg natomiast żołnierzy posiada dowody nadania krzyża "Virtuti Militari" przez generałów Rómmla, Andersa i innych.

Ze względu na prawne trudności uznania ^{o tym} ~~nie~~ ~~tych~~ ~~odznaczeń~~, ~~śp. gen. broni Sikorski~~ ^{Naczelny Wódz} wydał rozkaz No 8., normujący to zagadnienie obecnie i odkładający decyzję ostateczną do ~~czasu~~ ^{powrotu do Kraju}.

II. W okresie tworzenia Sił Zbrojnych we Francji, ~~na~~ ~~Sił~~ ~~Rydz~~ Naczelny Wódz nadał bardzo nieliczne krzyże "Virtuti Militari", a mianowicie:

m. st. Warszawa	
kad. ppor.	Stankiewicz Mamert, dowódca s/s "Piłsudski"
kpt. mer.	Grudziński Jan, dowódca O.R.P. "Orzeł"
kpt. mer.	Krawczyk Bogusław, dowódca O.R.P. "Wilk"
śp. por. pil.	Kalpas Rajmond /Lotnictwo/
śp. pchor.	Kowalski Julian /Brygada Podhalańska/

III. Po krótkiej kampanii francuskiej i norweskiej i po przybyciu centralnych władz wojskowych do Anglii, powstała kwestia odznaczenia żołnierzy, którzy brali udział w tych kampaniach. Odznaczenia te były ~~nie~~ ~~liczne~~ ^{nie} ^{liczne}. Wywołane to było z jednej strony względami natury propagandowej na terenie Anglii, z drugiej strony specyficzną polityką odznaczeniową dowódców Wielkich Jednostek z tego okresu.

(5)

Za te kampanie nadano:

I. norweska:Brygada Podhalańska:

1 krzyż "V.M." IV.kl. : gen. Szyszko-Bohusz
 36 krzyży "V.M." V.kl. : 1 sztandar Brygady
 12 ofic. / 2 ś.p. /
 23 podofic. i szer. / 11 ś.p. /

2. francuska:1. Dywizja Grenadierów:

5 krzyży "V.M." IV.kl. : gen. Duch
 płk. Brzeszczyński
 ppłk. Rohoziński
 ppłk. Stafiej
 mjr. Fuglewicz
 111 krzyży "V.M." V.kl. : 49 ofic. / 13 ś.p. /
 62 podofic. i szer. / 42 ś.p. /

2. Dywizja Strzelców Pieszych:

1 krzyż "V.M." IV.kl. : gen. Prugar-Ketling
 51 krzyży "V.M." V.kl. : 16 ofic. / 2 ś.p. /
 15 podofic. i szer. / 4 ś.p. /

10. Brygada Pancerna:

1 krzyż "V.M." IV.kl. : gen. Maczek
 17 krzyży "V.M." V.kl. : 11 ofic. / 2 ś.p. /
 6 podofic. i szer. / 2 ś.p. /

IV. Również na terenie Anglii ^{inne wnioski} ~~szereg dowódcy~~ ~~jednostek~~ wystąpiło z projektem odznaczenia obecnych na terenie Anglii żołnierzy za kampanię wrześniową 1939 r. Wnioski zaczęły napływać dość obficie i ~~podległy~~ Naczelny Wódz zdecydował rozwiązać tę sprawę w sposób jak załączony rozkaz No 13. W myśl tego rozkazu Gabinet N.W. gromadzi i segreguje wnioski, aby rozpatrzyć je merytorycznie po powrocie do Kraju, wspólnie z wnioskami tych dowódców, którzy obecnie znajdują się w niewoli lub w Armii Krajowej.

V. Za akcję 6. Samodzielnej Brygady Karpackiej w Tobruku, a następnie pod Bardią i Gazalą, ^{Wódz Naczelny} ~~sp.~~ gen. broni Sikorski nadał:

1 krzyż "V.M." IV.kl. : gen. Kopalski Stanisław
 33 krzyże "V.M." V.kl. : 11 ofic. / 1 ś.p. /
 22 podofic. i szer. / 6 ś.p. /

Wnioski o odznaczenia rozpatrywane były indywidualnie przez Referat Odznaczeń Gabinetu N.W. i ^{Wódz Naczelny} nadane decyzją ~~Wódza~~ Naczelnego Wodza, część zaś żołnierzy ^{Wódz Naczelny} ~~sp.~~ gen. Sikorski odznaczył będąc na inspekcji Brygady w Tobruku w czasie rozpoczętej akcji w grudniu 1941 r.

(5)

VI. We wrześniu 1940 r. Lotnictwo Polskie weszło do akcji bojowej na terenie W. Brytanii. Nikt nie mógł wówczas przewidzieć ani natężenia tej akcji, ani rozwoju Lotnictwa Polskiego, ani też długotrwałości walki. Pierwsze tryumfy Lotnictwa Polskiego w czasie walk o W. Brytanię i straty, które Lotnictwo zaczęło ^{oni} ponosić w nalotach bombowych na Rzeszę, stworzyły pewien nastrój moralny, który sprzyjał bardzo liberalnemu traktowaniu sprawy nadawania odznaczeń.

^{Tak, np. (12)}
Przykładowo stwierdzam, że w pierwszym okresie pracy naszych samolotów bombowych, już za 13 lotów bojowych cała załoga otrzymywała krzyż "Virtuti Militari", co - jak się później okazało - nie było usgodnione z możliwym do osiągnięcia wysiłkiem bojowym. System odznaczania w Lotnictwie - za ilość dokonanych lotów - który właściwie z różnymi zmianami przetrwał do dnia dzisiejszego, nie jest zgodny ani z literą, ani z intencją ustawy o orderze wojennym "Virtuti Militari". Konflikt między ustawą a życiem starał się rozstrzygnąć zarówno Inspektorat Lotnictwa, jak i Gabinet Nacz. Wodza, jak dotąd jednak - na próżno. Konsekwencje pewnych błędnych założeń ciągną do dnia dzisiejszego na polityce odznaczeniowej w Lotnictwie i niezmiernie trudno znaleźć z nich wyjście, gdyż ^{4 kryteria} każde zasadniczą zmianę systemu, ^{przebieg mały, różnicę między sobą} stwarza się grupy odznaczonych tym samą krzyżem, o różnej jednak jego wartości moralnej.

^{Ma przykład}
Aby naświetlić przykładowo to zagadnienie, pragnę przytoczyć różnice, jakie ~~w tym czasie~~ zaszły w pracy bojowej lotnictwa myśliwskiego. W czasie bitwy o W. Brytanię, zestrzelenie aparatów niemieckich /bezbromnych prawie bombowców/, nie było rzeczą zbyt trudną i okazji do tych zestrzeleń było dużo. W obecnej sytuacji, gdy tych bombowców nad Anglią nie ma, a zestrzeliwać można jedynie potężnie uzbrojone myśliwskie aparaty npla nad jego własnym terenem, sytuacja zmieniła się radykalnie i pewne kryteria przyjęte dla odznaczeń na jesieni 1940 r., są dziś nieosiągalne dla naszych pilotów myśliwskich.

Za pracę bojową nadano do tej pory w Lotnictwie:

1. za Francję - 3 krzyże "V.M." V. kl.: ppłk. Kępiński
chor. Kolasiński
kpr. Nowakiewicz
2. na terenie Anglii - 785 krzyży "V.M." V. kl.

VII. Najracjonalniej i najkonsekwentniej sprawa odznaczeń bojowych prowadzona jest w Marynarce Wojennej. Warunki jej walki nie ulegają zasadniczym zmianom i jedyną trudność stałą stanowi fakt, że ustawa o orderze "Virtuti Militari" była pisana pod kątem wojsk lądowych i z trudnością da się dziś nagiąć do czynów dokonywanych przez zespoły tak organicznie związane, jako załogi okrętów wojennych.

Do tej pory nadano w Marynarce Wojennej:

26 krzyży "V.M." /w tym ~~szesnastu~~ ^{szesnastu} śp.kpt. Grudziński i śp.kpt. Krawczyk/.

VIII. Za pracę w Kraju, kurierską i inne, nadano do tej pory:

1 krzyż "V.M." IV.kl. i 6 krzyży "V.M." V.kl.

IX. Posa tymi ogólnymi cyframi, które Panom przedstawiam, ~~polecały~~ Naczelny Wódz nadał jeszcze :

23 krzyże "V.M." żołnierzom Wojsk Sprzymierzonych /Anglicy, Francuzi, Holendrzy, Amerykanie, Norwegowie, Chińczycy/ i

1 krzyż "V.M." V.kl. - raczej o charakterze symbolicznym - śp. Ignacemu Paderewskiemu.

Razem zostało nadanych do tej pory:

13 krzyży "Virtuti Militari" IV.kl.
1.075 krzyży "Virtuti Militari" V.kl.

W ~~tem samym~~ ^{podobnym} konflikcie między rzeczywistością dzisiejszej ~~wojny~~ ^{trójmorskiej} wojny, a ~~starym~~ ^{starym} ustawą pisaną pod kątem widzenia pola bitwy z wojny 1914-1920, musimy ~~zająć stanowisko realne~~ ^{zająć} i ustalić sprawiedliwe kryteria, wspólne dla całości Sił Zbrojnych.

W tym celu zdecydowałem się powołać Kapitułę orderu wojennego "Virtuti Militari", która na podstawie należnego jej autorytetu będzie mogła ustalić pewne normy i system odznaczania, a także opiniować wypadki wątpliwe lub specjalnie trudne do decyzji.

Powołałem do Kapituły żołnierzy, którzy mają doświadczenie obecnej wojny i dzięki temu będą mogli realnie osądzić, jak zapatrują się na politykę odznaczeń bojowych oddziały i załogi walczące.

Nie jest moją intencją, aby Kapituła już dziś, na obczyźnie, dążyła do zmiany ustawy odznaczeniowej. Zdaniem moim na zmianę będzie czas po powrocie do Kraju. Chodzi mi obecnie o ~~statystyczne~~ ^{statystyczne} komentowanie

4.XI. 1/29

24

5

ustawy i osiągnięcie pełnego zaufania wojsk lądowych, marynarki i lotnictwa do całości polityki odznaczeniowej.

Poza normalnymi zadaniami, które obowiązują Kapitułę w myśl ustawy, pragnę, aby Panowie byli moją instancją doradczą w sprawach dotyczących nie tylko orderu "Virtuti Militari", ale wszystkich odznaczeń, jakimi dysponuję jako Naczelny Wódz.

Gabinet N.W., który dotychczas referował te sprawy, posiada ^{był} ~~za~~ mało bezpośredniego kontaktu z żołnierzami walczącymi i jest ^{on} -choćby nawet w najlepszym tego słowa znaczeniu- instytucją biurokratyczną i pewnych zadań wykonać nie mógł. Nie wątpię, że ~~harmonijna~~ ^{przejawny} współpraca Kapituły i Gabinetu N.W. ~~da mi pełne~~ ^{umiejętność} ~~elementy~~ do prowadzenia słusznej i sprawiedliwej polityki odznaczeń bojowych. Zastrzegam się jednak, że pod słowami "słusznej i sprawiedliwej" nie kryje się chęć dogodzenia wszystkim. Gdybyśmy poszli w tym kierunku, niewątpliwie doszlibyśmy do obniżenia wartości odznaczeń bojowych.

Polecilem Szefowi Gabinetu N.W., aby przedstawił Kanclerzowi Kapituły wszystkie materiały ^{dotyczące} odznaczeniowe, a także szczególnie zreferował to, co podałem ^{dziś} ~~dzisiaj~~ ^{panom} ~~panom~~ w skrócie generalnym.

Zyczę Panu, Panie Generale i członkom Kapituły pomyślniej pracy w ^{dziedzinie} ~~dziedzinie~~, która ma duży wpływ na ^{warunki} ~~warunki~~ żołnierzy i która również stanowi jeden z elementów dowodzenia.-